

VÄLFÄRD GÄVLE

Utformning av bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning (LSS) - gruppbostad

LOKALFUNKTIONSPROGRAM

2020-10-28

Dnr: 20AFN128

**Utformning av bostad med särskild service för
personer med funktionsnedsättning (LSS)
- gruppbostad**

Välfärd Gävle
Sammanställt av: Anna Åkerbris, boende- och
lokalplanerare
2020-10-05

www.gavle.se

Innehållsförteckning

1.	Inledning	5
1.1.	Bostad med särskild service för vuxna med funktionsnedsättning enligt 9 § 9 p. LSS.....	5
2.	Allmänt om lokalernas utformning.....	6
2.1.	Målgrupp och behov	6
2.2.	Allmänt om utformning och materialval	6
2.2.1.	Tillgänglighet	6
2.2.2.	Färg och mterialval	7
2.3.	Hjälpmedel och IT	7
2.4.	Säkerhetsfrågor	8
3.	Kundens lägenhet.....	9
3.1.	Funktion och samband.....	9
3.2.	Byggnadstekniskt	9
3.3.	Inredning och installationer.....	10
3.3.1.	Lägenhetens entré:	10
3.4.	Lägenhetsförråd.....	13
3.5.	Lägenhetens altan/uteplats	13
4.	Gemensamhetsutrymmen	14
4.1.	Huvudentré	14
4.2.	Samvarorum och TV-rum	15
4.3.	Kök och matplats	16
4.4.	Korridor.....	17
4.5.	Tvätttrum	18
4.6.	Gemensamma förrådsutrymmen	18
4.7.	Gemensam utemiljö och uteplats	19
4.8.	Gemensam parkeringsplats	19
5.	Personalutrymmen.....	20
5.1.	Funktion och samband.....	20
5.2.	Pausutrymme/matrum	20
5.3.	Jourrum/vilrum.....	21
5.4.	Omklädningsrum	22
5.5.	Hygienutrymmen	22

5.6.	Personalens expedition	23
6.	Drifts- och underhållsutrymmen	24
7.	Ljudkrav	25
	Bilaga 1 – Principlösning för fast kök i kunds lägenhet	28
	Bilaga 2 – Principlösning för hygienutrymme i kunds lägenhet	29
	Bilaga 3 – Principlösning för gemensamt kök	30

1. Inledning

1.1. Bostad med särskild service för vuxna med funktionsnedsättning enligt 9 § 9 p. LSS

Bostad för vuxna med särskild service enligt LSS är en permanent boendeform och utgörs vanligen av gruppboende eller serviceboende. Personer med funktionsnedsättning som inte omfattas av LSS, men som på grund av sin funktionsnedsättning är i behov av bostad med särskild service kan bli beviljade insatsen enligt SoL. Bostad med särskild service SoL kan erbjudas vuxna personer, 18 år och äldre, som av psykiska eller andra skäl är i behov av särskilt stöd och där behovet inte kan tillgodoses i ordinärt boende.

Denna kravspecifikation uppfyller de lagkrav som ställs på bostäder med särskild service enligt LSS, men kravspecifikationen är skriven utifrån krav och önskemål vid utformning av gruppboende enligt Socialtjänstlagen (SoL) till personer med psykisk funktionsnedsättning. I många avseenden överensstämmer dessa krav och önskemål med de som ställs av Valfärd Gävle vid utformning av gruppboenden (LSS).

En gruppboende ska utformas så att personer med funktionsnedsättningar ska ha möjlighet att leva som andra, utan institutionell prägel.

Boendet är bemannat dygnet runt. Personalbemanningen kan variera över tid i en boendeenhet beroende på kundernas behov

Boendet ska inrymma sex fullvärdiga bostadslägenheter till boendets kunder. ¹ Vad som menas med en fullvärdig bostad finns beskrivet i Socialstyrelsens handbok Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS ² samt i Boverkets Byggregler ³.

Därutöver ska det finnas gemensamhetsutrymmen i nära eller direkt anslutning till bostadslägenheterna och en stimulerande utemiljö åt kunderna. I anslutning till gemensamhetsutrymmen ska det finnas utrymmen för boendets personal och det ska finnas diverse utrymmen så som förråd samt underhålls- och driftutrymmen.

¹ Regeringsrätten anser att det inte kan ses som ett avsteg från intentionerna bakom LSS då sex boende i vissa fall accepteras i gruppboende för vuxna. (RÅ 2000 ref. 42 Antal boende i gruppboende)

² Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Socialstyrelsen; 2007, s. 28.

³ www.boverket.se

2. Allmänt om lokalernas utformning

Kundernas lägenheter ska vara fullvärdiga enligt Boverkets byggregler (BBR). Gruppbestadens lägenheter och gemensamhetsutrymmen ska vara tillgängliga för personer som använder rullstol/elrullstol samt tillgängliga för personer med kognitiva svårigheter, rörelsehinder samt syn- och hörselnedsättning.

2.1. Målgrupp och behov

Boendets primära målgrupp är vuxna personer med funktionsnedsättning som tillhör personkretsen 1 och 2 i LSS (utvecklingsstörning, autism, autismliknande tillstånd, samt förvärvad hjärnskada) och beviljats insatsen bostad med särskild service enligt LSS § 9 punkt 9 i form av gruppbestad.

Funktionsnedsättningar kan ge kognitiva svårigheter så som brister i logisk förmåga, att förstå konsekvenser, kunna planera samt tolka sinnesintryck. Även nedsatt rörelse-, syn- och hörsselförmåga förekommer.

Överkänslighet för ljud och ljus måste alltid beaktas. Åtgärder behöver vidtas för att minska ljudöverföring utifrån och in samt för att minska ljudöverföring inom gruppbestaden. Vidare ska alltid blanka och reflekterande ytor på golv, bänkar och kakel helt undvikas i samtliga utrymmen som används av kunderna.

2.2. Allmänt om utformning och materialval

2.2.1. Tillgänglighet

Lägenheterna och gemensamhetsutrymmen ska vara tillgängliga för personer som använder rullstol/elrullstol samt tillgängliga för personer med kognitiva svårigheter, rörelsehinder samt syn- och hörselnedsättning.

Nivåskillnader på grund av byggtekniska skäl ska minimeras och trösklar bör undvikas helt i utrymmen där kunderna rör sig. Planlösningen ska vara överblickbar med logiska och enkla rumssamband.

2.2.2. Färg och materialval

Allmänt gäller att skapa en ombonad miljö genom färg- och materialval. Det är viktigt att ytor och inredning både är estetiskt tilltalande och lätt att underhålla.

Det ska vara tydliga kontraster (ljushetskontrast 0,4) på dörrar, dörröppningar samt golv och vägg.

Färgsättningen bör vara i pastell-, jord- eller gråblandade färger. Väggar ska vara enfärgade utan mönster för att kunder som är överkänsliga för sinnesintryck inte ska bli stressade av färgsättningen.

Kulör på mattor ska vara mörkare än väggar.

Golvmaterial ska vara anpassade för offentlig verksamhet och tåla högt slitage.

Plastmattor ska vara halvmatta samt halkdämpande.

Mattor med diskret mönster godtas, men mönster som kan orsaka obehag eller hallucinationer hos kunderna godtas inte, därför bör exempelvis prickiga mattor undvikas.

Glaspartier ska markeras.

Glasväggar och fönster från golv till tak ska undvikas och glas i eventuella glasväggar och dörrar ska vara okrossbart.

Vid fönster ska gardinbeslag H1 användas.

2.2.3. Belysning

Belysning ska installeras enligt SiS handboksguiden "Ljus och rum" (art.nr BCK- 89044)⁴. Samtliga belysningsarmaturer ska vara av diodtyp med 70 % kvar av ljuset efter 50 000 timmar. Det är viktigt att kombinera god allmänbelysning och trivselbelysning, för att undvika att kunderna bländas av ljuskällor är det fördelaktigt om två ljuskällor installeras i vinkel mot varandra.

2.3. Hjälpmedel och IT

Boendet bör förberedas för att kunna använda moderna IT- lösningar så som begåvningsstödjande hjälpmedel.

För datanätverk och television används typ KAT 6 och fibernät.

Fast nätanslutning till TV ska vara möjlig. Wifi ska finnas i hela byggnaden.

⁴ LJUS & RUM Planeringsguide för belysning inomhus (artikelnummer BCK- 89044), Guiden ges ut av Ljuskultur i samarbete med Arbetsmiljöverket och Statens Energimyndighet.

2.4.Säkerhetsfrågor

Det är viktigt att gruppboenden planeras så att ytor där personalen riskerar att bli trängd i hot och våldssituationer minimeras.

Planlösningen ska vara överblickbar för personalen.

För bostad med särskild service krävs anpassning enligt särskilda brandskyddsregler enligt verksamhetsklass 5B i BBR.

Exempel på krav som ställs är automatiskt brandlarm med larmlagringsfunktion vidarekopplas till anvisad larmcentral och installeras i enlighet med Räddningstjänstens instruktioner och enligt gällande lagstiftning, sprinkler, samt dubbla utrymningsvägar då fönsterutrymning inte godkänns.

Dörr i brandcellsgräns ska levereras med dörruppställningsmagnet som möjliggör att dörren kan stå uppställd och att den stängs automatiskt vid brandlarm.

Erforderlig nödbelysning och utrymningsskyltning utarbetas enligt brandskyddsdocumentation samt gällande lagkrav.

I kundernas lägenheter ska det vara förberett för trygghetslarm (kan vara fast larm – rumslarm - eller trygghetstelefon).

Kanalisation ska utföras så att lägenheterna är förberedda för installation av överfallslarm med manöverutrustning och rumsapparater samt förberedda för installation av positionssändare och positionsantennor vid varje dörr.

Strategiskt placerat i boendet ska det finnas en plats avsedd för förstaförbandslåda.

Passagesystemet Solid ARX ska installeras.

Hjärtstartare ska finnas på boendet.

3. Kundens lägenhet

3.1. Funktion och samband

Lägenheten ska fungera för personer med olika typer av funktionsnedsättning och ska vara en fullvärdig lägenhet för en person enligt BBR.

Respektive lägenhet ska ha sin entrédörr via något av bostadens gemensamhetsutrymmen och det ska finnas ytterligare en entrédörr i respektive lägenhet till den egna uteplatsen, som kan användas som in- och utgång av kunden. Det är önskvärt med en asfalterad cykel/gångväg runt boendet som även gör det möjligt att köra en bil intill respektive lägenhets yttre entré/uteplats för att möjliggöra på/avsläpp.

Lägenheten ska ha en hall som är tillräckligt stor för att kunna vända med elrullstol (Ø 1500 mm).

Lägenhetshallen ska vara anpassad så att en säng kan köras ut ur lägenheten till korridor eller gemensamhetsutrymme.

Det ska finnas tillräckligt utrymme så att kunden kan förflyttas mellan säng och hygienutrymme med mobil personlyft.

Sovplatsen bör ligga i anslutning till lägenhetens hygienutrymme.

Sängen ska kunna placeras utmed en vägg eller utifrån en vägg - dock får sänggavel ej stå under ett fönster.

Måltider planeras, tillreds och genomförs i kundens lägenhet. Efter önskemål kan måltiderna planeras, tillredas och genomföras gemensamt med andra kunder i gruppboenden.

Fönster (med normal bröstning) i kundens lägenhet som vetter ut mot gemensam uteplats ska undvikas – högt sittande fönster fungerar då bättre.

3.2. Byggnadstekniskt

Lägenhetens area: 45-50 m²

Dörrbredd på entré: (in mot gemensamma utrymmen och uteplatsdörr):
frimått 1000 mm vid 90°

Dagsljuskrav och mörkläggningslösning med persienner.

Takkonstruktionen ska klara takliftar.

Golv: Plastmatta (parkettliknande plastmatta, uppvikt med golvlister över, akustisk, mattan ska tåla urin)

Sockel: Trä, uppvikt plastmatta bakom köksinredning i lägenheten.

Vägg: Tapet (Kund ska kunna välja själv ur ett sortiment), vissa partier i lägenhetens köksdel ska vara kaklad (matt kakel)

Tak: Absorbent

Övrigt: Fönsterbänkar, vädringsfönster, persienner inne i fönster.

3.3. Inredning och installationer

3.3.1. Lägenhetens entré:

- Entrédörrarna ska vara nyckelfria och kunna öppnas med tagg.
- Utanför lägenheten ska det finnas en kännbar (taktill) ringklocka (endast på dörr mot uteplats) samt namnskylt.
- Lägenhetsdörren får inte vara för tung och ska lätt kunna öppnas och stängas av en person i rullstol.
- Dörren mot gemensamma utrymmen ska vara utrustad med ett titthål.
- Dörren mot egna uteplatsen ska ha fönster.
- Kapphylla som är höj- och sänkbar, för anpassning till såväl stå- som sitthöjd.

3.3.2. Lägenhetens sovdel

- Sovdelen i lägenheten kräver plats för en 900 mm bred säng samt sängbord
- Viktigt att det finns utrymme för en hjälpare på var sida om sängen står i vårdställning utifrån en vägg.
- Viktigt att beakta vägguttagens placering i rummet utifrån att sängar är höj- och sänkbara (ofta resulterar detta i skadade eluttag).
- Garderober

3.3.3. Lägenhetens allrumsdel

- Allrumsdelen kräver plats för; soffa, bokhylla/byrå och TV med kabel-TV-utbud, ett bord med plats för fyra personer varav minst en ska kunna sitta vid bordet i rullstol.
- TV-antennuttag, samt intilliggande eluttag och fiberuttag/internetuttag (placeras ut på två olika ställen i lägenheten för att möjliggöra alternativ möblering).
- Fibernätsuttag/internetuttag med intilliggande eluttag (placeras ut på ytterligare två olika ställen i lägenheten för att möjliggöra alternativ möblering).
- Internetuppkoppling i lägenheten ska möjliggöra att TV kan kopplas in direkt till nätkabel och det ska finnas god wifi-mottagning i hela lägenhet.
- Eluttag för fönsterlampa och golvlampa.

3.3.4. Lägenhetens köksdel

Se ”Bilaga 1 – Principlösning för fast kök i kunds lägenhet”

- Det är viktigt att köksdelen utrustas med spisvakt och timer.
- Det är eftersträvaransvärt att en personal som befinner sig i köksdelen inte ska behöva arbeta med ryggen mot kunden och att det finns två riktningar som en personal i en hot och våldssituation kan lämna köket på.

3.3.5. Lägenhetens hygienutrymme

Se ”Bilaga 2 – Principlösning för hygienutrymme i kunds lägenhet”

- Dörröppningen till hygienutrymmet bör planeras så att kunden inte behöver oroa sig för insyn från dörr eller fönster om hygienutrymmets dörr skulle lämnas öppen.
- Dörr med frimått 1000 mm
- Inredning och installationer i hygienutrymmet ska vara greppvänliga och enkla att hantera för kunder med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar.

Golv: Plastmatta (halkfri och lättrengörig)

Sockel: Uppvikt plastmatta

Vägg: Plastmatta, kontrastmarkering bakom WC och tvättställ som vägledning för synskadade

Tak: Målat

3.3.5.1. Toalettstol

- Toalettstolen i hygienutrymmet ska ha standardhöjd och får inte vara vägghängd. Detta för att det önskvärt att det finns ett avstånd mellan toalettstol och vägg för att personal vid behov enklare ska kunna hjälpa kunden att resa sig från stolen.
- Utrymmet kring toalettstol ska vara så stort att en rullstolsburen person kan få assistans från två sidor samtidigt.
- Toalettstolen ska kunna förses med resningsstöd vid behov, men dessa ska inte vara monterade från början.
- Toalettpappershållare ska vara utan tandad kant för att undvika att kunderna river sig på den.

3.3.5.2. Tvättställ

- Tvättstället ska ha engreppsblandare med förlängd spak och hög kran med fast munstycke.
- Tvättstället ska vara fast placerat eller höj och sänkbart beroende på målgrupp samt medge en plan avställningsyta.
- Det ska finnas en spegel ovanför tvättstället som kan användas av en stående kund såväl som en kund sittandes i rullstol. Tvättstället ska vara rundat för att kunder som lätt faller inte ska slå sig på en spetsig kant.

3.3.5.3. Duschutrymme

- Draperiskena ska monteras i taket.
- Duschen ska ha en tydlig och enkel termostatblandare med lätthanterlig omkastare, förlängt handtag till av/på kran.
- En förlängd duschslang
- En person i rullstol ska inte riskera att börja rulla ofrivilligt i utrymmet på grund av lutning för avrinning (Fall mot golvbrunn anpassas till duschning i duschstol/duschbrits).

3.3.5.4. Hygienutrymmet ska vara förberett för:

- installation av tvättpelare eller kombinerad tvätt- och torkmaskin.
- badkar (om det inte installeras från start)
- Takkonstruktionen ska klara taklyft.
- RWC- larm

3.3.5.5. I hygienutrymmet ska det finnas:

- elektrisk handdukstork med termostat
- vägguttag för rakapparat/hårtork
- väggkrokar för handdukar på 1,6 m höjd
- vägghängda hyllor
- ett mindre skåp för förvaring av exempelvis tvättmedel bör vara låsbart.
- nedfällbar torkställning på vägg

3.3.6. Övrigt

- Lägenhetens elcentral ska vara låsbar och placerad på en undanskymd plats.
- Kyl och spis ska kunna stängas av var och en för sig, dessa bör därför vara separerade på olika elgrupper.
- Det ska finnas ett låsbart (nyckelfritt) medicinskåp. Medicinskåpet ska vara placerat i en städgarderob och bör ha en lucka som öppnas uppifrån och ner så att luckan kan fungera som en arbetsyta.
- Under medicinskåpet ska det finnas ytterligare ett skåp för förvaring av plånbok, smycken och ej skrymmande värdesaker.
(Medicin och värdesaker får inte hanteras tillsammans.²⁾)
- Det ska finnas tillräckligt antal garderober (ej klädkammare) samt städskåp och linneskåp utöver garderobsutrymmen.

⁵ Detta enligt Valfärd Gävles ”Metodpärm - Läkemedelshantering, Särskilda föreskrifter, 4.3 Förvaring”

3.4. Lägenhetsförråd

I anslutning till boendet ska varje kund ha ett eget förråd (detta kan vara ett kallförråd, men frostfritt) med för förvaring av exempelvis säsongskläder och enstaka möbler.

- Storlek: ca 1,5 m²
- Förrådet ska ha en hylla med klädstång
- Förrådet ska ha gallerväggar med dörrar av typ Troax eller motsvarande med hänglåsfunktion.

3.5. Lägenhetens altan/uteplats

Varje lägenhet ska ha en altan/uteplats.

- En dörr till altanen/uteplatsen ska kunna användas som primär in- och utgång till kundens lägenhet.
- Altanen/uteplatsen ska vara inramad på sådant sätt att kunden upplever utrymmet som sitt och inte som ett allmänt utrymme - insynsskyddad avgränsning till granne.
- Önskvärt att kunden har skydd mot direkt solljus på sin altan.
- Övergången från lägenheten till och från uteplatsen ska ha minsta möjliga höjdskillnad.
- Utanför uteplatsen ska det vara möjligt för bil att stanna till för avsläpp/påstigning av kund.

4. Gemensamhetsutrymmen

Till gemensamma utrymmen räknas:

- Huvudentré
- Samvarorum + TV-rum
- Kök + Matplats
- Korridorer
- Tvättrum
- Gemensamma förrådsutrymmen
- Gemensam utemiljö och uteplats
- Gemensam parkeringsplats

4.1. Huvudentré

4.1.1. Funktion och samband

Huvudentré till boendet ska vara välkomnande och vara utrustade med ringklocka som hörs i gemensamhetsutrymmet samt personalutrymmet.

Huvudentrén kan också vara entré för personal, men det är önskvärt att personalen har en ingång direkt till personalutrymmet som medger att de inte behöver gå genom gemensamhetsutrymmet då de går på och av sina arbetspass.

Entrén ska ha skydd mot väder och vind.

Det ska finnas utrymme för en sittplats innanför entrédörren.

Vid huvudentré och personalingång ska det finnas tithål.

I anslutning till entrédörren ska det finnas en vattenutkastare med varmt och kallt vatten som kan användas året runt för rengöring av rullstolar.

Det är en fördel om ett förråd för rullatorer, rullstolar, elparcykel och kunders cyklar, finns i anslutning till huvudentrén – *se exempelvis Granitvägens boende.*

4.1.2. Byggnadstekniskt

Golv: Klinker, frost- samt halksäker

Sockel: Klinker

Vägg: Målat/klinker

Tak: Absorbent

Övrigt: Fönsterbänkar

4.1.3. Inredning och installationer

- Automatisk dörröppnare
- Passageläsare
- Entrésignal.
- 7 stycken postfack/brevlådor som monteras så att brevbärare har åtkomst utan att behöva gå in genom entrén eller lämna bilen. (stäms av med Postnord i varje projekt).
- Vattenutkastare med varmt och kallt vatten (utanför entrén och i separata förrådet för rullstolar/elparcyklar/cyklar.)
- I förråd för rullstolar och elparcykel ska det finnas möjlighet för el-laddning, luftpåfyllning av däck, samt en golvbrunn i utrymmet.

4.2.Samvarorum och TV-rum

4.2.1. Funktion och samband

God överblick inom boendet är viktigt för kunder och personal.

Akustisk hänsyn ska tas till att det tidvis kan vara många människor där och finnas flera ljudkällor.

Det är viktigt att ta särskild hänsyn till att utrymmena ska vara tillgängliga för personer i rullstol och att rullstolsburna lätt kan ta sig från gemensamhetsutrymmena till en gemensam utemiljö

Samvarorum:

Ett lättillgängligt större rum som ska inbjuda till umgänge och aktivitet.

Ytor och sittplatser ska finnas så att alla kunder och tjänstgörande personal får plats samtidigt – se till exempel Sanatorievägen. (Två olika grupper med soffor och en matsalsmöbel. Utgång från samvarorum till gemensam uteplats).

TV-rum:

Ett rum som kan användas till aktiviteter med datorer, musik, TV-tittande eller liknande med möjlighet att stänga dörr. Möbleras med fördel med fåtöljer. Plats för projektorduk.

4.2.2. Byggnadstekniskt

Dörrbredd i gemensamhetsutrymmen ska ha ett frimått på minst 1000 mm.

Dagsljuskrav

Golv: Plastmatta

Sockel: Trä

Vägg: Målat eller tapet

Tak: Absorbent

Övrigt: Fönsterbänkar

4.2.3. Inredning och installationer

- Datoruttag = Nätuttag för fiber; Det ska finnas i samvarorum och TV-rum
- TV-uttag (antennuttag och eluttag) 2 st. (med kabel-TV) både i samvarorum och i TV-rum, vilket medger alternativa möbleringar
- Projektorduk (elektrisk) för visning av TV.
- Samvarorum ska kunna möbleras med soffor, fåtöljer, bord och stolar för gemensamma aktiviteter.
- TV-rum ska kunna möbleras med fåtöljer och bord för gemensamma aktiviteter
- Mörkläggnings med persienner

4.3. Kök och matplats

4.3.1. Funktion och samband

Köket ska vara ett eget rum.

Köket ska medge att kunder och personal tillsammans kan tillaga och värma mat. Det är eftersträvansvärt att en personal som befinner sig i köksdelen inte ska behöva arbeta med ryggen mot kunden och att det finns två riktningar som en personal i en hot- och våldssituation kan lämna köket på. Det ska finnas en matplats i köket där alla boende och personal får plats att sitta.

4.3.2. Byggnadstekniskt

Golv: Plastmatta

Sockel: Trä, uppvikt plastmatta bakom inredning

Vägg: Målat

Tak: Absorbent

Övrigt: Fönsterbänkar

4.3.3. Inredning och installationer

Se "Bilaga 3 – Principlösning för gemensamt kök"

- I anslutning till det gemensamma köket ska det finnas ett tvättställ med beröringsfri blandare. I anslutning till tvättstället placeras hållare för tvål, handsprit och torkpapper.
- Ett delat kyl- och frysskåp (sammanlagt ca 1500 mm högt.)
- Kökets diskmaskin ska vara av typen Miele G 7859 UNI eller likvärdig och vara placerad nära diskbänk.
- Rostfria diskbänkar
- Arbetsbänkar
- Inbyggd ugn med sidohängd dörr, ugnsvakt och timer.

- Spisfläkt
- Induktionshäll med fyra plattor. Spisens vredpanel ska vara monterad på framkant för att enkelt kunna användas av kunderna.
- Spisvakt och timer.
- Skåp för torrförvaring (planeras nära avställningsytor)
- Skåp och lådor med kontrasterande handtag och utdragbara trådbackar som vid behov ska kunna förses med spärrar.
- Ett låsbart skåp för diskmedel mm
- Ett låsbart skåp (eller låda) för vassa föremål.
- Källsorteringsutrustning för kompost och brännbart.
Källsorteringsutrustningen bör finnas i ett av köksdelens underskåp.
- Alla eluttag kring köksbänk förses med timer.

4.4. Korridor

4.4.1. Funktion och samband

Korridorer ska i största möjliga mån undvikas, men där så inte är möjligt ska stor vikt läggas vid att korridoren inte ska vara av institutionell karaktär utan att intrycket av korridoren är hemtrevligt.

Det är viktigt att dörrarna till kundernas lägenheter inte går in i varandra när de öppnas och att dörröppningarna in till lägenheterna inte ligger precis mitt emot varandra i korridoren.

Antalet dörrar från korridor eller gemensamhetsutrymmen in till personalutrymmen, förråd och andra utrymmen, som primärt inte används av kund, bör minimeras.

4.4.2. Byggnadstekniskt

Stegdämpat golv och ljudabsorberande innertak med goda akustiska förhållanden.

Golv: Plastmatta

Sockel: Trä

Vägg: Målat eller tapet

Tak: Absorbent

4.4.3. Inredning och installationer

Eventuell ledstång ska placeras på en sida av korridoren för att den andra sidan ska kunna vara möbleringsbar.

Det är viktigt att korridoren har god allmän-, trivsel- och nattbelysning.

4.5. Tvättrum

4.5.1. Funktion och samband

I tvättrummet ska man hantera kunders sängkläder och kläder, samt personalens arbetskläder.

Det är viktigt att utrymmet är utformat så att det är enkelt att hantera ren och smutsig tvätt åtskilt.

Plats för att stryka kläder på ska finnas.

4.5.2. Byggnadstekniskt

Golv: Plastmatta

Sockel: Uppvikt plastmatta

Vägg: Plastmatta

Tak: Absorbenter

4.5.3. Inredning och installationer

- Två större tvättmaskiner för tvätt av kläder och lakan av typen Miele PV 5065 eller likvärdig, på sockel (ej pelarplacerad)
- Torktumlare av typen PT 5135C eller likvärdig på sockel
- Ett tvådörrars torkskåp med plats för lakan.
- Bänkskiva ovanför tvättmaskin och torktumlare
- Tvättbänk om minst 1200 mm
- Ett avlastningsbord för ren tvätt,
- En lakansträckare
- Torkställning
- Hyllor på vägg.

4.6. Gemensamma förrådsutrymmen

Det ska finnas förrådsutrymme för;

- Förvaring av elrullstolar, elcyklar och kunders cyklar (förvaras i anslutning till huvudentrén)
- Städutrustning
- Förbrukningsmateriel
- Utemöbler och säsongsdekoration (lättåtkomligt från boendets gemensamma utemiljö)

4.6.1. Inredning och installationer

- Eluttag i förråd för elrullstolar och elparcykel, som möjliggör laddning av dessa
- Utslagsback med blandare och ett låsbart skåp för kemikalier i städförråd.
- Plats för städvagn och övrigt städmaterial.
- Hyllor (typ Elfa) för förbrukningsmaterial.

4.7. Gemensam utemiljö och uteplats

Ungefärlig storlek på tomt bör vara: ca mellan 3 000 - 4 000 kvm

Den gemensamma utemiljön ska planeras så att den ger kunden möjligheter till såväl avkoppling som aktivitet.

Utemiljön planeras utifrån målgrupp och anpassas under projektering.

Utemiljön ska vara lättskött med gräsytor samt med stenbelagda eller asfalterade gångvägar utan snäva vinklar. Gång- och cykelväg ska finnas fram till varje lägenhets uteplats.

Vid val av växter ska hänsyn tas till allergier. Växter som är giftiga, har taggar eller tornar får ej planteras. Buskar med nötter/nypon/oätliga bär får ej förekomma.

Alla tomter har sina förutsättningar. Hur tomten inramas blir därför beroende av läge och målgrupp. Inramningen kan bestå av olika former av häckar, buskar och träd som tillsammans avgränsar tomten. Ibland kan det behövas ett staket runt tomten och i vissa fall placeras en häck runt omkring så att bara häcken syns efter något eller några år.

För att skapa trygghet för kund och personal ska utemiljön förses med utebelysning. Uttag för el ska finnas på båda sidor av huset.

Det ska finnas en gemensam uteplats med sittmöbler, i direkt anslutning till huset;

Uteplatsen bör vara tillräckligt stor för att rymma alla hyresgäster på en gång.

Uteplatsen bör inramas eller avskärmas med växter, buskar, spaljéer eller dylikt.

Uteplatser ska utformas så att de är lättillgängliga, ger trygghetskänsla, motiverar till aktiviteter, lockar till att vara ute samt medger möjlighet till mindre odling.

Uteplatsen bör ha vindskydd samt skydd mot direkt solljus.

Eluttag ska finnas vid uteplatsen för; infravärme, belysning, grill med mera.

Materialval för uteplats ska vara halkfritt.

4.8. Gemensam parkeringsplats

I direkt anslutning till boendet ska det ligga en parkering med utrymme för fyra - fem parkeringsplatser varav den plats närmast boendets huvudentré ska vara anpassad för personer med nedsatt rörelseförmåga och resterande två-tre platser för parkering av bostadens fordon och besök.

En parkeringsplats ska förberedas för en laddningsstation.

Tillräcklig belysning vid parkeringen är en trygghetsfråga.

På tomten ska det finnas plats för snöupplag.

5. Personalutrymmen

Som personalutrymmen räknas;

- Pausutrymme/matrum
- Jourrum/vilorum
- Omklädningsrum
- Hygienutrymme och WC
- Expedition

Personalutrymmen som bidrar till en god arbetsmiljö är en investering för verksamheten. Utrymmet ska innehålla pausutrymme/matrum, jourrum/vilorum, omklädningsrum, hygienutrymme och WC, expedition. All dimensionering av ytor ska utgå ifrån beräknat antal medarbetare för verksamheten. Antalet medarbetare skiftar olika tider på dygnet.

(AFS 2009:2 90-92§)

5.1. Funktion och samband

Det är en fördel om det finns en separat entré till personalutrymmet.

En sådan ingång behöver inte ligga mot yttervägg utan kan ligga i bygganden så att personalen använder huvudentrén, men bör vara placerad så att personalen kan nå personalutrymmet utan att behöva gå via boendets gemensamhetsutrymme.

Det är önskvärt att personalutrymmena samordnas så att personalutrymmena är en del för sig i byggnaden. Detta i syfte att minska risken för att kunderna får en känsla av att bo på personalens arbetsplats.

Det ska finnas en expedition för administrativt arbete så som dokumentation.

Det är viktigt att personalens hygienutrymme ligger lättåtkomlig för jourrum.

Då det i personalutrymmen kan avhandlas frågor som är sekretessbelagda är det viktigt att ha en god ljudisolering ut mot gemensamhetsutrymmen.

5.2. Pausutrymme/matrum

Det ska finnas ett rum där personal har rast och äter sina måltider (AFS 2009:2 104-105§). Här ska det finnas ett mindre pentry och matplatsmöbel. Sittplatser ska ha ryggstöd.

Möjlighet ska finnas att hålla personalmöten och visa material på digital skärm.

5.2.1. Byggnadstekniskt

Dagsljuskrav.

Mörkläggning med persienn.

Golv: Plastmatta

Sockel: Trä

Vägg: Målat eller tapet

Tak: Absorbenter

Övrigt: Fönsterbänkar

5.2.2. Inredning och installationer

- Matbord och stolar
- Pentry med diskbänk
- Liten diskmaskin
- Spis – med spisvakt
- Liten fläkt ovanför spis
- Mikrovågsugn
- Kombinerat kyl/frys-skåp
- Skåputrymme för förvaring.
- Uppsamlingskärl för avfall
- Nätuttag för fiber
- Digital skärm för presentation av arbetsmaterial
- Eluttag vid bänkyta ska ha timer.
- Inga eluttag i bänkbelysning.

5.3. Jourrum/vilrum

För personal som har jourtjänst ska det finnas ett jourrum (AFS 2009:2 109-110§). Ett enkelrum med fönster som ska ligga i anslutning till personalens hygienutrymme. I jourrummet ska det finnas förvaringsmöjligheter för personalens sängkläder.

5.3.1. Byggnadstekniskt

Dagsljuskrav.

Mörkläggning med persienn.

Golv: Plastmatta

Sockel: Trä

Vägg: Målat eller tapet

Tak: Absorbenter

Övrigt: Fönsterbänkar och vädringsfönster

5.3.2. Inredning och installationer

Det ska finnas plats för;

- Säng
- Fåtölj
- Skåp för att förvara lakanombyte för samtliga i personalen
- Tak- och sängbelysning
- Spegel

5.4. Omklädningsrum

Rum för omklädningsmöjligheter med omklädningssskåp, sittplats, spegel och med direkt tillgång till hygienutrymmet för duschmöjlighet och ombyte.

(AFS 2009:2 93, 95-97§)

5.4.1. Byggnadstekniskt

- Golv:** Plastmatta
Sockel: Trä
Vägg: Målat eller tapet
Tak: Absorbenter
Övrigt: Inget fönster

5.4.2. Inredning och installationer

Det ska finnas plats för;

- 15 större omklädningssskåp (ordinarie personal + timvik.) som rymmer ytterkläder och vanliga kläder. Klädsåp bör ha sådana mått att kläder kan hängas på galge.
- Rena arbetskläder och lortiga arbetskläder ska kunna förvaras separat i omklädningsrummet
- Bänk eller stol/stolar
- Helkroppspegel
- Eluttag
- Papperskorg

5.5. Hygienutrymmen

Personalutrymmet ska ha ett tillgänglighetsanpassat hygienutrymme med dusch.

Som ska kunna nås från omklädningsrummet.

En mindre toalett/WC för personal ska också finnas, tillgänglig inifrån personalutrymmet. (AFS 2009:2 99-103§)

5.5.1. Byggnadstekniskt

- Golv:** Plastmatta (halkfri och lättrengörig)
Sockel: Uppvikt plastmatta
Vägg: Plastmatta
Tak: Målat

5.5.2. Inredning och installationer

- Toalett
- Dusch (i det handikappanpassade hygienutrymmet)
- Tvättställ
- Hållare för tvål, handsprit och torkpapper placeras intill tvättstället
- Eluttag för t.ex. rakapparat eller laddning av eltandborste intill tvättstället
- Förvaringsskåp

5.6. Personalens expedition

Expeditionen är en arbetsplats för administrativt arbete så som dokumentation. Plats ska finnas för två arbetsplatser med möjlighet till att stänga med skjutdörr emellan.

Utrymmet ska medge plats för en besökare/besöksstol.

5.6.1. Byggnadstekniskt

Dagsljuskrav

Mörkläggnings med persienn

Expedition/Kontorsrum ska vara ljudklassade enligt Svensk Standard SS 025268.

Golv: Plastmatta

Sockel: Trä

Vägg: Målat

Tak: Absorbenter

Övrigt: Fönsterbänkar

5.6.2. Inredning och installationer

Det ska finnas utrymme för;

- Skrivbord
- Dator
- Skrivare
- Nyckelförvaring
- Kassaskåp
- Laddning av larm
- Förvaring av dokumentation
- Bokhylla
- Besöksstol
- Utrymmet ska ha en god arbetsbelysning
- Uttag för nätverk och telefoni
- I dörr från personalutrymmen in till gemensamhetsutrymmen ska det finnas ett dörröga. (*För att se från personalutrymme → gemensamt utrymme.*)

6. Drifts- och underhållsutrymmen

Utöver kundernas lägenheter, personalens utrymmen samt gemensamma utrymmen ska byggnaden innehålla de drifts- och underhållsutrymmen, så som undercentral, fläktutrymme, sophantering etc, som krävs för att kunna bedriva verksamheten samt uppfylla lagkrav på ventilation, el- och brandsäkerhet.

(AFS 2009:2 114-115§)

7. Ljudkrav

Delen om ljudkrav är inte skriven för det specifika projektet, men innehåller tillämpliga krav som ska följas. Sammanställningen är gjord av Anders Westin, Westin Akustik AB.

- Mellan gruppbestaden och ev ovanföriggande övriga lägenheter skall ljudklass A uppfyllas, dvs. $R'_w + C_{50-3150} \geq 61-65$ dB och stegljud $L'_{n,w} + C_{150-2500} \leq 44-48$ dB.
- Mot/mellan lägenheter inom gruppbestaden ska ljudklass B uppfyllas, dvs. luftljudsisolering $R'_w + C_{50-3150} \geq 57$ dB och stegljud $L'_{n,w} + C_{150-2500} \leq 52$ dB.
- Från korridor i gruppbestad till lägenhet hall : Resulterande $R'_w \geq 43$ dB med dörr ljudklass $R'_w 40$ dB. . (Med perfekt monterad 40 dB dörr kan normalt $R'_w \geq 43-44$ dB för helheten klaras) OBS! Det är bara mot hallen med dörr som ett lägre värde medges. I övriga slutna rum gäller samma värde som mellan lägenheter.
- Högsta stegljudsnivå till lägenhet från avgränsat trapphus och trapphuskorridor: $L'_{n,w}$ och $L'_{n,w} + C_{50-2500} \leq 58$ dB.
- Högsta stegljudsnivå till lägenhet i gruppbestaden från korridorer, allmänna ytor och kontor inom gruppbestaden $L'_{n,w}$ och $L'_{n,w} + C_{50-2500} \leq 52$ dB.

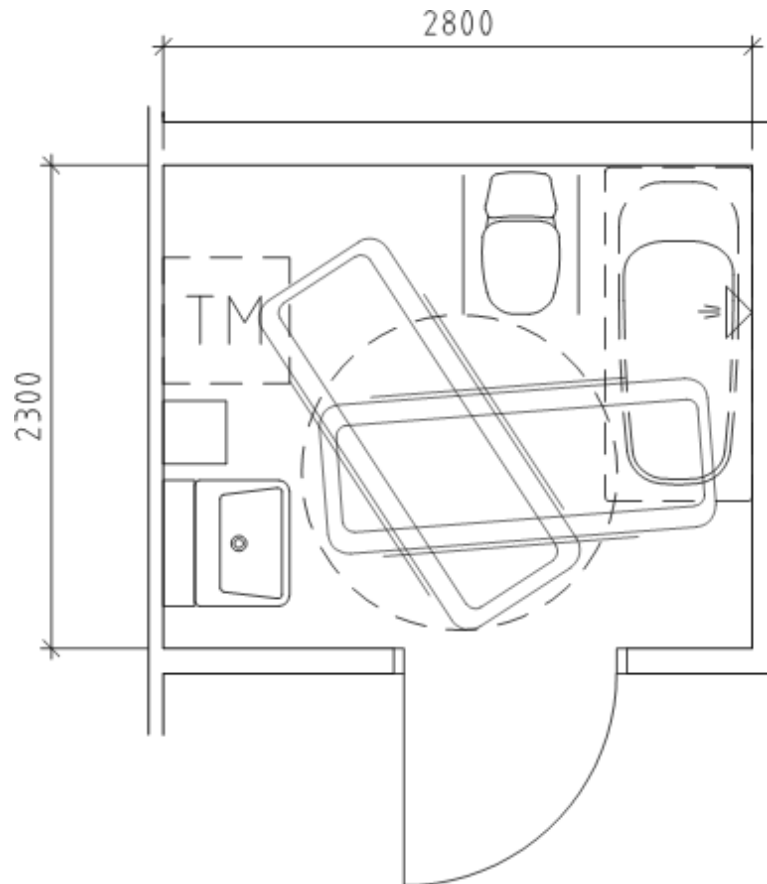
- Ljudisolering i personalrum $R'_w \geq 44$ dB och resulterande $R'_w \geq 35$ dB med dörr ljudklass $R'_w 35$ dB mot korridor.
Jourrum $R'_w \geq 48$ dB med dörr ljudklass $R'_w 40$ dB mot personalrum. Resulterande ljudisolering mot kontor $R'_w \geq 48$ dB och mot personalrum inkl. dörr $R'_w \geq 44$ dB.
Kontor $R'_w \geq 44$ dB med dörr ljudklass $R'_w 35$ dB mot personalrum. Resulterande ljudisolering mot korridorer $R'_w \geq 44$ dB och mot personalrum inkl. dörr $R'_w \geq 38$ dB.
Ljudisolering personal WC: $R'_w \geq 44$ dB och mot omklädnad inkl. dörr $R'_w \geq 30$ dB. (dörr ljudklass $R'_w 30$ dB)
Ljudisolering personal Tvätt: $R'_w \geq 48$ dB och mot omklädnad inkl. dörr $R'_w \geq 35$ dB. (dörr ljudklass $R'_w 35$ dB)
- Totala ljudnivån från installationer i rum för sömn skall uppfylla krav B, $L_{pAeq} \leq 26$ dBA/46dBC och 31dBA vid matlagningsplatsen och hygienrum. Maxnivå för tillfälliga installationsljud (tex spol- och avloppsljud) får vara 5 dBA högre.
- Trafikbuller i bostäder och gruppbostad skall uppfylla ljudklass B, dvs $L_{pAeq} \leq 26$ dBA och $L_{maxA} \leq 41$ dBA förutom vid matlagningsplats och hygienrum där krav är $L_{pAeq} \leq 31$ dBA.
- Efterklangstid i bostadshusets trapphus skall uppfylla $T \leq 1,2$ sekunder och i korridor till bostad $T \leq 0,8$ sekunder. (varvid ljudabsorbenter krävs)
- Efterklangstid i gruppbostad: Lägenhet, Allrum, Tv-rum, Personalrum, Kontor, Jourrum: $T \leq 0,6$ sek, Korridorer i gruppbostad, Omklädnad, Tvätt: $T \leq 0,8$ sek. (varvid ljudabsorbenter krävs).

Rådgivande kommentarer:

- Med hänsyn till högt ljudisoleringskrav mellan särskilt boende och övriga bostäder påpekas möjligheten att använda sig av ljudisolerande/ljudabsorberande undertak i särskilt boende. Dessutom påpekas att flankljud via fasadvägg ger en väsentlig andel av ljudspridning och att detta påverkar utförandet för ljudklass A.
- Horisontellt flankljud i betongplatta på mark måste beaktas. Med ljudisoleringskrav ljudklass B krävs tjockare betong alt. större voter eller delningar under lägenhetsskiljande väggar. (betong på cellplast är i princip att betrakta som ett frispänt betongbjälklag mht ljudisolering.)
- Där boendet är placerat i bostadshus där parkett anges som golvmaterial ska följande beaktas: Observera den sk parkettresonansen som försämrar luftljudisolering både vertikalt och horisontellt och att detta i kombination med ljudklass B kräver speciella hänsyn vad gäller underlag till parkett.
- Stengolv i trapphus och trappor måste beaktas i förhållande till stegljudskrav. Utan stegljudsdämpande åtgärder har stengolv ungefär samma stegljudsspridning som råbetong.
- Observera dessutom att överhörning via ventilationssystem och flankljud via radiatorsystem kan begränsa ljudisolering till långt under uppställda krav om man inte beaktar behov av överhörningsdämpare och princip för dragning/sammankoppling av radiatorsystem. Beakta detta speciellt för boendet där man eventuellt vill dra ventilationskanal-system horisontellt mellan bostäder. Beakta dessutom att det är mycket svårt att uppfylla ljudklass A i ljudisolering med nära sammanbundna värmeradiatorer.
- Observera att det är enbart vid själva matlagningsplatsen som det medges 5 dBA högre ljudnivå. Matplats (där man sitter och äter) likställs med rum för samvaro och har därför samma ljudkrav som vardagsrum och sovrum. Detta påverkar hur man projekterar ljudalstring i utsug i köksdel.

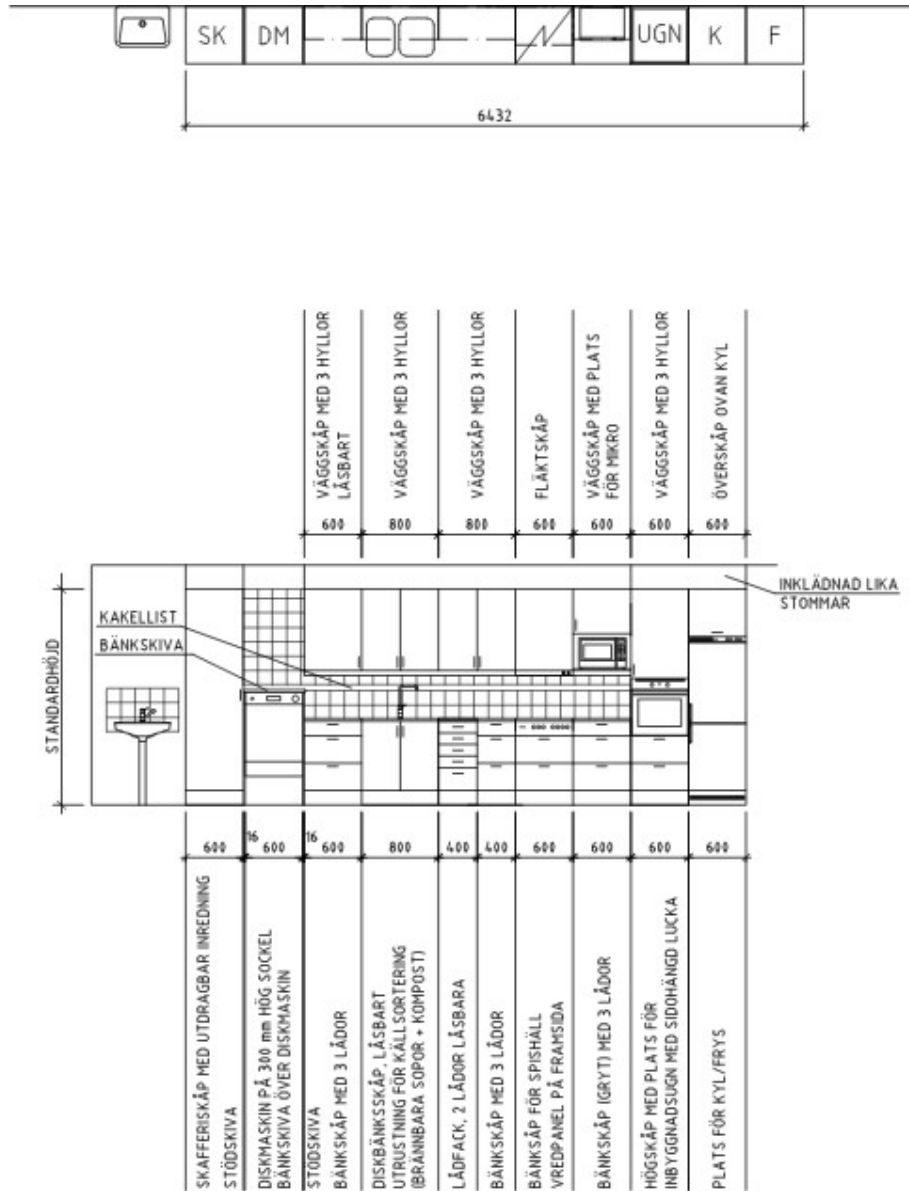

Bilaga 2 – Principlösning för hygienutrymme i kunds lägenhet

Principlösningen är framtagen 2009-02-09 av Mac Nyberg på Maxim arkitekter AB

Bilaga 3 – Principlösning för gemensamt kök

Principlösningen är framtagen 2009-02-09 av Mac Nyberg på Maxim arkitekter AB